

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 12 kwietnia 2018 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Środowisko naturalne – Dyrektywa 92/43/EWG – Ochrona siedlisk przyrodniczych – Specjalne obszary ochrony – Artykuł 6 ust. 3 – Wstępna kontrola mająca na celu ustalenie, czy konieczne jest dokonanie oceny skutków planu lub przedsięwzięcia dla specjalnego obszaru ochrony – Środki, które mogą zostać uwzględnione w tym celu

W sprawie C-323/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez High Court (wysoki trybunał, Irlandia) postanowieniem z dnia 10 maja 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 30 maja 2017 r., w postępowaniu:

People Over Wind,

Peter Sweetman

przeciwko

Coillte Teoranta,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, C. Toader (sprawozdawca) i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu People Over Wind oraz P. Sweetmana przez O. Clarke, solicitor, O. Collinsa, BL, i J. Devlina, SC,
- w imieniu Coillte Teoranta przez J. Conway, solicitor, S. Murray, BL, i D. McGratha, SC,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez C. Hermesa oraz E. Manhaeve'a, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

* Język postępowania: angielski.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. 1992, L 206, s. 7, zwanej dalej „dyrektywą siedliskową”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy People Over Wind, organizacją pozarządową zajmującą się ochroną środowiska, i Peterem Sweetmanem a Coillte Teoranta (zwaną dalej „Coillte”), należącą do państwa irlandzkiego spółką prowadzącą działalność w sektorze leśnictwa, w przedmiocie robót niezbędnych do przyłączenia farmy wiatrowej do sieci elektrycznej.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z motywem dziesiątym dyrektywy siedliskowej:
„[...] należy dokonać odpowiedniej oceny każdego planu lub programu mogącego mieć istotny wpływ na cele w zakresie ochrony terenu, który został wyznaczony lub też zostanie wyznaczony w przyszłości”.
- 4 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi:
„1. Niniejsza dyrektywa ma na celu przyczynienie się do zapewnienia różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium państw członkowskich, do którego stosuje się traktat.
2. Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą mają na celu zachowanie lub odtworzenie, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.
3. Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą uwzględniają wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne”.
- 5 Artykuł 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy ma następujące brzmienie:
„Zostanie stworzona spójna europejska sieć ekologiczna specjalnych obszarów ochrony pod nazwą Natura 2000. Ta sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I i siedliska gatunków wymienione w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie.
[...]”.
- 6 Artykuł 6 tej samej dyrektywy stanowi:
„1. Dla specjalnych obszarów ochrony państwa członkowskie tworzą konieczne środki ochronne obejmujące, jeśli zaistnieje taka potrzeba, odpowiednie plany zagospodarowania opracowane specjalnie dla tych terenów bądź zintegrowane z innymi planami rozwoju oraz odpowiednie środki ustawowe,

administracyjne lub umowne, odpowiadające ekologicznym wymaganiom typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I, lub gatunków wymienionych w załączniku II, żyjących na tych terenach.

2. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do [w świetle] celów niniejszej dyrektywy.

3. Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na nie [na ów teren] w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego terenu z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub [to] przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłyn[ą] on[e] niekorzystnie na [integralność] dan[ego] terenu[u] oraz, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

4. Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych, plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, państwo członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. O przyjętych środkach kompensujących państwo członkowskie informuje Komisję.

Jeżeli dany teren obejmuje typ siedliska przyrodniczego lub jest zamieszkały przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jedyne względy, na które można się powołać, to względy odnoszące się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego, korzystnych skutków o podstawowym znaczeniu dla środowiska lub, po wyrażeniu opinii przez Komisję, innych powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego”.

Prawo irlandzkie

- 7 High Court (wysoki trybunał, Irlandia) wyjaśnia, że kwestia pozwolenia na inwestycję jest regulowana w Planning and Development Acts (ustawach o zagospodarowaniu przestrzennym i inwestycjach) oraz w wydanych na ich podstawie rozporządzeniach. Organem właściwym jest lokalny organ ds. zagospodarowania przestrzennego, a skargi kieruje się do An Bord Pleanála (krajowego organu rozpatrującego skargi dotyczące zagospodarowania przestrzennego, Irlandia).
- 8 Pewne rodzaje inwestycji uznaje się za „inwestycje wyłączone”, które – z zastrzeżeniem określonych wyjątków – nie wymagają pozwolenia na mocy ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym i inwestycjach. Przykładem inwestycji wyłączonej jest „prowadzenie przez dostawcę upoważnionego do świadczenia usługi energetycznej inwestycji polegającej na kładzeniu rur głównych, rur, przewodów i innych urządzeń dla celów przedsięwzięcia”.
- 9 Tym niemniej przedsięwzięcia stanowiące „inwestycje wyłączone” mogą wymagać innego rodzaju zgody lub akceptacji. European Communities (Birds and Natural Habitats) Regulations 2011 [rozporządzenie z 2011 r. wydane w ramach Wspólnot Europejskich (w sprawie siedlisk ptasich i siedlisk naturalnych) (zwane dalej „rozporządzeniem z 2011 r.”)] ma zastosowanie do przedsięwzięć innych niż inwestycje wymagające pozwolenia na inwestycję w rozumieniu ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym i inwestycjach. Ponadto inwestycja, która należy do kategorii „inwestycji wyłączonych”, może mimo wszystko podlegać pozwoleniu w świetle ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym i inwestycjach w sytuacji, gdy wymagana jest odpowiednia ocena na podstawie art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej.

10 Artykuł 42 rozporządzenia z 2011 r. przewiduje:

„1. Wstępna kontrola w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie odpowiedniej oceny planu lub przedsięwzięcia, co do których otrzymano wnioski o pozwolenie lub które organ publiczny chce podjąć lub przyjąć, a które nie są bezpośrednio związane z zarządzaniem ani konieczne do zarządzania terenem budowy jako terenem europejskim, jest przeprowadzana przez organ publiczny w celu stwierdzenia w świetle najlepszej wiedzy naukowej i z myślą o celach ochrony terenu, czy taki plan lub takie przedsięwzięcie, odrębnie lub w powiązaniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, może mieć istotny wpływ na teren europejski.

2. Organ publiczny przeprowadza wstępną kontrolę w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie odpowiedniej oceny na podstawie ust. 1 przed wydaniem pozwolenia na plan lub przedsięwzięcie lub podjęciem decyzji o realizacji planu lub przedsięwzięcia.

[...]

6. Organ publiczny określa, że odpowiednia ocena planu lub przedsięwzięcia jest wymagana, gdy plan lub przedsięwzięcie nie są bezpośrednio związane z zarządzaniem lub nie są konieczne do zarządzania terenem jako terenem europejskim i jeżeli na podstawie obiektywnych informacji naukowych uzyskanych w następstwie wstępnej kontroli na mocy niniejszego artykułu nie można wykluczyć, że plan lub przedsięwzięcie, odrębnie lub w powiązaniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, będą miały istotny wpływ na teren europejski.

7. Organ publiczny określa, że odpowiednia ocena planu lub przedsięwzięcia nie jest wymagana, gdy plan lub przedsięwzięcie nie są bezpośrednio związane z zarządzaniem lub nie są konieczne do zarządzania terenem jako terenem europejskim i jeżeli na podstawie obiektywnych informacji naukowych uzyskanych w następstwie wstępnej kontroli na mocy niniejszego artykułu można wykluczyć, że plan lub przedsięwzięcie, odrębnie lub w powiązaniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, będą miały istotny wpływ na teren europejski”.

Spór w postępowaniu głównym i pytanie prejudycjalne

11 Spór w postępowaniu głównym dotyczy oceny potencjalnego oddziaływania przewodu położonego w celu przyłączenia farmy wiatrowej do sieci elektrycznej na dwa specjalne obszary ochrony w ramach europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, w tym na rzekę Barrow i na rzekę Nore (Irlandia). Obszar ten stanowi siedlisko dla irlandzkiego podgatunku perłoródki rzecznej (*margaritifera durrovensis*, zwanej dalej „perłoródką rzeczną występującą w Nore”). Została ona wymieniona w załączniku II do dyrektywy siedliskowej. Według szacunków przekazanych przez sąd odsyłający istniejąca populacja dorosłych osobników perłoródki rzecznej występującej w Nore wynosi zaledwie 300 osobników, podczas gdy w 1991 r. wynosiła ona aż 20 000 osobników. Długość życia osobnika wynosi od 70 do 100 lat, ale od 1970 r. nie zaobserwowano reprodukcji perłoródki rzecznej występującej w Nore. Zdaniem sądu odsyłającego z ostatnich badań monitorujących wynika, że gatunek ten jest zagrożony wyginięciem ze względu na wysoką sedymentację warstwy w rzece Nore, na którą ów gatunek jest szczególnie wrażliwy, zważywszy, że wspomniana sedymentacja uniemożliwia pomyślne wprowadzenie do tej rzeki młodych osobników.

12 Pozwolenie na budowę farmy wiatrowej objętej postępowaniem głównym, które to pozwolenie nie obejmowało przyłączenia tej farmy do sieci, było już wcześniej przedmiotem postępowań. Krajowy organ rozpatrujący skargi dotyczące zagospodarowania przestrzennego wydał to pozwolenie w 2013 r. z zastrzeżeniem spełnienia pewnych warunków. Otóż zgodnie z warunkiem 17 pozwolenia „[r]ealizacja inwestycji będzie prowadzona zgodnie z planem zarządzania budową, który zostanie przedłożony organowi ds. zagospodarowania przestrzennego i uzgodniony na piśmie z tym organem przed rozpoczęciem inwestycji. Plan ten zawiera szczegółowe informacje na temat założonej na potrzeby

- inwestycji praktyki budowlanej, w tym [...] k) sposoby zapewnienia, aby spływ wód powierzchniowych był kontrolowany w taki sposób, aby muł czy inne zanieczyszczenia nie przedostawały się do cieków wodnych [...]”.
- 13 Po uzyskaniu tego pozwolenia deweloper odniósł się do kwestii przyłączenia proponowanej farmy wiatrowej do sieci elektrycznej za pomocą przewodu. To właśnie przyłączenie do sieci stanowi przedmiot sporu w postępowaniu głównym.
- 14 Skarżące w postępowaniu głównym uważają, że zanieczyszczenia wód rzecznych wynikające z faktu przyłączenia do sieci, takie jak muł i osady, będą miały szkodliwy wpływ na perłoródkę rzeczną występującą w Nore.
- 15 Coillte twierdzi, że roboty, których dotyczy postępowanie główne, stanowią „inwestycję wyłączoną” spod obowiązku uzyskania pozwolenia w rozumieniu przepisów krajowych obowiązujących w dziedzinie inwestycji. Przyznaje ona jednak, że w przypadku gdy przedsięwzięcie wymaga odpowiedniej oceny oddziaływania na środowisko, wówczas konieczne jest uzyskanie pozwolenia na budowę od lokalnego organu ds. zagospodarowania przestrzennego.
- 16 W celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie takiej odpowiedniej oceny, spółka zatrudniła konsultantów, zlecając im przeprowadzenie tego badania (zwanego dalej „wstępną kontrolą”).
- 17 Raport ze wstępnej kontroli sporządzony przez tych konsultantów stanowił między innymi, co następuje:
- „a) W związku z brakiem środków ochronnych istnieje możliwość uwalniania zawieszonych ciał stałych do zbiorników wodnych wzdłuż proponowanych szlaków, w tym lokalizacji otworów kierunkowych.
- b) Co się tyczy perłoródky rzecznej występującej w Nore, gdyby proponowane roboty związane z kładzeniem przewodów miały skutkować uwolnieniem mułu lub zanieczyszczeń, takich jak beton, do obszaru rzeki, w którym występuje perłoródka rzeczna, co odbywałoby się poprzez mniejsze strumienie lub rzeki, miałyby to negatywny wpływ na populację perłoródky rzecznej. Sedymentacja żwiru może uniemożliwić dostateczny przepływ wody przez żwir, co doprowadzi do pozbawienia tlenu młodych osobników tego gatunku”.
- 18 Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że „środki ochronne” również zostały zbadane w tym raporcie.
- 19 „Kierownik programu” opracował następnie dla Coillte na podstawie wspomnianego raportu zalecenie o następującej treści:
- „Jak wskazano szczegółowo w [...] raporcie ze wstępnej kontroli w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie odpowiedniej oceny, na podstawie ustaleń z tego raportu i w świetle najlepszej wiedzy naukowej stwierdza się, że roboty związane z przyłączeniem do sieci nie będą miały istotnego wpływu na odpowiednie tereny europejskie w świetle celów ochrony terenów europejskich, czy to odrębnie, czy w powiązaniu z farmą wiatrową Cullenagh [(Irlandia)] oraz innymi planami lub przedsięwzięciami, a odpowiednia ocena nie jest wymagana. Wniosek ten wyciągnięto na podstawie odległości między proponowanym przyłączeniem do sieci Cullenagh a terenami europejskimi oraz na podstawie środków ochronnych wpisanych w projekty budowlane przedsięwzięcia”.
- 20 Przyjąwszy powyższe argumenty i zalecenia, spółka Coillte, jako organ publiczny, o którym mowa w art. 42 rozporządzenia z 2011 r., uznała, iż odpowiednia ocena w rozumieniu art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej nie była wymagana w niniejszej sprawie.

- 21 Sąd odsyłający uważa, że decyzję, zgodnie z którą odpowiednia ocena nie była wymagana, oparto na „środkach ochronnych”, o których mowa w raporcie ze wstępnej kontroli. Ów sąd wyjaśnia, że środki ochronne zaproponowane i uwzględnione przez autorów tego raportu nie są równie rygorystyczne co środki przewidziane w warunku 17 lit. k) pozwolenia na budowę przedmiotowej farmy wiatrowej.
- 22 W związku z powyższym High Court (wysoki trybunał, Irlandia) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy (lub w jakich okolicznościach) można rozważyć środki łagodzące przy przeprowadzaniu wstępnej kontroli w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie odpowiedniej oceny na podstawie art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej [...]?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 23 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 6 dyrektywy siedliskowej nakłada na państwa członkowskie szereg zobowiązań i szczególnych procedur zmierzających do zagwarantowania, jak wynika z art. 2 ust. 2 tej dyrektywy, zachowania lub w stosownym wypadku odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych, a w szczególności specjalnych obszarów ochrony (wyroki: z dnia 11 kwietnia 2013 r., *Sweetman i in.*, C-258/11, EU:C:2013:220, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 21 lipca 2016 r., *Orleans i in.*, C-387/15 i C-388/15, EU:C:2016:583, pkt 31).
- 24 Zgodnie z orzecnictwem przepisy art. 6 dyrektywy siedliskowej powinny być interpretowane jako spójna całość w świetle celów w zakresie ochrony przyrody, do których realizacji zmierza ta dyrektywa. Artykuł 6 ust. 2 i 3 zmierza bowiem do zapewnienia tego samego poziomu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunkowych, podczas gdy art. 6 ust. 4 stanowi jedynie przepis wprowadzający odstępstwo od uregulowań zawartych w art. 6 ust. 3 zdanie drugie (zob. podobnie wyrok z dnia 14 stycznia 2016 r., *Grüne Liga Sachsen i in.*, C-399/14, EU:C:2016:10, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 25 I tak, art. 6 wspomnianej dyrektywy dzieli środki na trzy kategorie, a mianowicie na środki ochronne, środki zapobiegawcze i środki kompensujące, przewidziane, odpowiednio, w ust. 1, 2 i 4 tego artykułu. Z brzmienia art. 6 dyrektywy siedliskowej wynika, że przepis ten nie zawiera żadnego odniesienia do jakiegokolwiek pojęcia „środków łagodzących” (zob. podobnie wyrok z dnia 21 lipca 2016 r., *Orleans i in.*, C-387/15 i C-388/15, EU:C:2016:583, pkt 57, 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 Na tej podstawie należy uznać, że – jak wynika z uzasadnienia postanowienia odsyłającego – środkami, które sąd odsyłający kwalifikuje jako „środki łagodzące” i które Coillte określa jako „środki ochronne”, są środki mające na celu uniknięcie lub ograniczenie szkodliwego wpływu proponowanego przedsięwzięcia na dany teren.
- 27 Tak więc w ramach swego pytania sąd odsyłający zmierza w istocie do wyjaśnienia, czy art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej należy interpretować w ten sposób, że w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie później odpowiedniej oceny skutków przedsięwzięcia dla danego terenu, możliwe jest uwzględnienie na etapie wstępnej kontroli środków mających na celu uniknięcie lub ograniczenie szkodliwego wpływu tego przedsięwzięcia na ów teren.
- 28 Zgodnie z motywem dziesiątym dyrektywy siedliskowej należy dokonać odpowiedniej oceny każdego planu lub programu mogącego mieć istotny wpływ na cele w zakresie ochrony terenu, który został wyznaczony lub też zostanie wyznaczony w przyszłości. Motyw ten znalazł wyraz w art. 6 ust. 3 rzeczonej dyrektywy, zgodnie z którym pozwolenie na plan lub przedsięwzięcie, mogące w istotny sposób oddziaływać na teren, może zostać udzielone jedynie wówczas, gdy uprzednio dokonano odpowiedniej oceny skutków dla tego terenu (wyrok z dnia 7 września 2004 r., *Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, pkt 22).

- 29 Jak przypomniał Trybunał, art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej przewiduje dwa etapy. W pierwszym z nich, o którym mowa w zdaniu pierwszym tego przepisu, wymaga się, aby państwa członkowskie przeprowadzały odpowiednią ocenę oddziaływania danego planu lub przedsięwzięcia na chroniony teren, w sytuacji gdy istnieje prawdopodobieństwo, że ów plan lub owo przedsięwzięcie może na ten teren w istotny sposób oddziaływać. W drugim etapie, o którym mowa w zdaniu drugim tego samego przepisu i który następuje po przeprowadzeniu wspomnianej odpowiedniej oceny, ogranicza się udzielenie zgody na realizację takiego planu lub przedsięwzięcia do sytuacji, w których spełniony jest warunek, że plan lub przedsięwzięcie nie wpłynie niekorzystnie na integralność danego terenu, z zastrzeżeniem uregulowań zawartych w art. 6 ust. 4 tej dyrektywy (wyrok z dnia 21 lipca 2016 r., *Orleans i in.*, C-387/15 i C-388/15, EU:C:2016:583, pkt 44, 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 Należy dodać, że art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej zawiera też w sobie zasadę ostrożności i pozwala w skuteczny sposób zapobiegać niekorzystnemu wpływowi zamierzonych planów lub przedsięwzięć na integralność terenów chronionych. Mniej surowe kryterium udzielenia pozwolenia niż to, o którym mowa w tym przepisie, mogłoby nie zapewniać w tak skuteczny sposób urzeczywistnienia celu ochrony terenów, któremu służy omawiany przepis (wyrok z dnia 26 kwietnia 2017 r., *Komisja/Niemcy*, C-142/16, EU:C:2017:301, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 W niniejszym przypadku strony w postępowaniu głównym i Komisja są zgodne co do tego, że wątpliwości sądu odsyłającego dotyczą wyłącznie etapu wstępnej kontroli. Konkretnie sąd odsyłający zastanawia się, czy środki mające na celu uniknięcie lub ograniczenie szkodliwego wpływu planu lub przedsięwzięcia na dany teren mogą zostać uwzględnione na etapie wstępnej kontroli, aby ustalić, czy konieczne jest dokonanie odpowiedniej oceny skutków tego planu lub przedsięwzięcia dla owego terenu.
- 32 Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej stanowi wyraźnie, że obowiązek przeprowadzenia oceny zależy od łącznego spełnienia następujących dwóch przesłanek: plan lub przedsięwzięcie nie są bezpośrednio związane z zagospodarowaniem terenu lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale mogą na ów teren w istotny sposób oddziaływać.
- 33 Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że sąd odsyłający uważa, iż pierwsza z tych przesłanek jest spełniona.
- 34 Jeśli chodzi o drugą przesłankę, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej uzależnia wymóg dokonania odpowiedniej oceny skutków planu lub przedsięwzięcia od przesłanki, że istnieje prawdopodobieństwo lub ryzyko, iż ów plan lub owo przedsięwzięcie będą oddziaływały na dany teren w istotny sposób. Zważywszy w szczególności na zasadę ostrożności, ryzyko takie istnieje, gdy na podstawie obiektywnych danych nie można wykluczyć, że plan lub przedsięwzięcie będą oddziaływać na dany teren w istotny sposób (wyrok z dnia 26 maja 2011 r., *Komisja/Belgia*, C-538/09, EU:C:2011:349, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo). Ocena tego ryzyka powinna zostać dokonana w szczególności w świetle charakterystyki i specyficznych uwarunkowań środowiskowych terenu, którego dotyczy taki plan lub takie przedsięwzięcie (zob. podobnie wyrok z dnia 21 lipca 2016 r., *Orleans i in.*, C-387/15 i C-388/15, EU:C:2016:583, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Jak podnoszą skarżące w postępowaniu głównym i Komisja, wskazana przez sąd odsyłający okoliczność, że środki mające na celu uniknięcie lub ograniczenie szkodliwego wpływu planu lub przedsięwzięcia na dany teren zostają uwzględnione na etapie badania konieczności przeprowadzenia odpowiedniej oceny, zakłada, że jest prawdopodobne, iż na teren ów wywierany jest istotny wpływ, w związku z czym należy dokonać takiej oceny.
- 36 Ów wniosek znajduje potwierdzenie w faktach, że pełna i dokładna analiza środków mających na celu uniknięcie lub ograniczenie ewentualnego istotnego wpływu na dany teren powinna zostać przeprowadzona właśnie na etapie odpowiedniej oceny, a nie na etapie wstępnej kontroli.

- 37 Uwzględnienie takich środków już na etapie wstępnej kontroli mogłoby naruszyć skuteczność (effet utile) dyrektywy siedliskowej w ogólności, jak również etapu oceny w szczególności, ponieważ ten ostatni etap stałby się bezprzedmiotowy i zaistniałoby ryzyko obejścia tego etapu oceny, który stanowi tymczasem zasadniczą gwarancję przewidzianą w tej dyrektywie.
- 38 W tym względzie Trybunał podkreśla okoliczność, że w ocenie dokonanej na podstawie art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej nie mogą występować braki i powinna ona zawierać całościowe, precyzyjne i ostateczne spostrzeżenia i wnioski, które pozwalają rozwiązać z naukowego punktu widzenia wszelkie rozsądne wątpliwości w odniesieniu do skutków zamierzonych robót dla danego terenu chronionego (wyrok z dnia 21 lipca 2016 r., Orleans i in., C-387/15 i C-388/15, EU:C:2016:583, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 Ponadto osobom takim jak skarżące w postępowaniu głównym przysługuje na podstawie art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej w szczególności prawo do udziału w postępowaniu zmierzającym do wydania decyzji w przedmiocie wniosku o pozwolenie na realizację planu lub przedsięwzięcia mogącego mieć znaczący wpływ na środowisko (zob. podobnie wyrok z dnia 8 listopada 2016 r., Lesoochronárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, pkt 49).
- 40 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej powinien być interpretowany w ten sposób, iż w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie później odpowiedniej oceny skutków planu lub przedsięwzięcia dla danego terenu, nie należy uwzględniać na etapie wstępnej kontroli środków mających na celu uniknięcie lub ograniczenie szkodliwego wpływu tego planu lub przedsięwzięcia na ów teren.

W przedmiocie kosztów

- 41 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory należy interpretować w ten sposób, że w celu ustalenia, czy konieczne jest dokonanie później odpowiedniej oceny skutków planu lub przedsięwzięcia dla danego terenu, nie należy uwzględniać na etapie wstępnej kontroli środków mających na celu uniknięcie lub ograniczenie szkodliwego wpływu tego planu lub przedsięwzięcia na ów teren.

Podpisy